

# Edytorial

Poniższy tom „Kwartalnika Filmowego” jest pierwszym z planowanego przez nas cyklu KINO KOŃCA WIEKU. Do tego tematu powrócimy jeszcze nie raz. Pragniemy w ten sposób włączyć się do dyskusji o kulturze współczesnej. Kino jest ważnym elementem tej kultury. Bywa rejestratorem, a zarazem czynnikiem sprawczym, świadkiem, a zarazem uczestnikiem przemian. Czy kino dzisiaj umiera, czy przeobraża się? Czy – jako sztuka – traci, czy zyskuje? Czy zapisuje rzeczywistość, czy nią manipuluje? Na żadne z tych pytań nie odpowiemy jednoznacznie, ani teraz, ani zapewne w przyszłości, mamy jednak nadzieję, że z naszych rozważań wyłoni się stopniowo pewien obraz, który odzwierciedlać będzie sytuację w kinie naszych czasów, ale także odstoni procesy intelektualne, zmierzające do poznania zasad, jakim podlega współczesność.

Tom otwiera artykuł wenezuelskiego reżysera, który obecnie mieszka i pracuje w Polsce, Franca de Peñy. Píše on o kwestiach, które nurtują teoretyków kultury od lat, analizuje pojęcia, zdawałoby się tak wyeksploatowane – jak modernizm i postmodernizm, szuka granic pomiędzy nimi, czyni to jednak przez pryzmat kultury południowoamerykańskiej, co pozwoli czytelnikowi polskiemu spojrzeć na te zagadnienia z innej, niż dotychczas perspektywy. Tekst Tadeusza Lubelskiego o kinie polskim w okresie przemian pisany był z myślą przede wszystkim o czytelniku zagranicznym (jest częścią tomu o polskim kinie, przygotowywanego przez Jadwigę Falkowską i Marka Haltofa w Kanadzie), ale uchyla wiele stereotypów, zakorzenionych w naszym myśleniu o kinie polskim – dlatego też zdecydowaliśmy się drukować go bez zmian i skrótów. Józef Gębski zaś podejmuje ryzykowną, acz z lekka prześmiewczą, próbę skodyfikowania zasad, jakimi rządzą się dziś twórcy komedii filmowych.

Bazą tekstów Andrzeja Zalewskiego i Alicji Helman jest przede wszystkim teoria filmu, i to ona staje się dla nich narzędziem badawczym. Zamieszczone w dalszej części analizy konkretnych dzieł filmowych, czy twórczości poszczególnych twórców, problematyzują tak znamienne dla współczesności zjawiska, jak dominacja przemocy i technologii, samotność, zanik sacrum, przyspieszenie tempa życia i zmian, zachwianie tradycyjnych wartości, rozpad rodziny, eskalacja kultury masowej. Zjawiskom owym towarzyszą przeobrażenia świadomości, których źródłem są zjawiska tak jakościowo różne, jak transformacje polityczne, rewolucja elektroniczna wraz z nowymi formami komunikowania czy teorie feministyczne. A wszystkie te czynniki, jak wykazują autorzy, wpływają na kształt artystyczny i estetyczny wypowiedzi filmowej, na formuły języka filmowego.

Dla Sławomira Sikory film staje się punktem wyjścia do rozważań nad antropologicznym ujęciem inności, a Krzysztof Lipka prezentuje erudycyjny wywód z historii muzyki, o sztuce śpiewaczej kastratów, w którym film jest ledwie pretekstem do refleksji z pogranicza piękna i etyki.

W tomie tym rozpoczynamy również druk cyklicznych felietonów Marcina Giżyckiego o kulturze współczesnej pod tytułem *Okiem i uchem*.

REDAKCJA